

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА

Кафедра теорії та практики романо-германських мов

Декан факультету

іноземної та слов'янської філології

Коваленко А.М.

«31» серпня 2017 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

підготовки першого (бакалаврського) освітнього рівня

галузь знань 01 Освіта

спеціальність 014 Середня освіта (Мова і література (французька))

освітні-програми: Середня освіта (Французька та англійська мови)

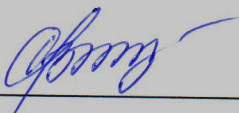
Мова навчання українська

СУМИ – 2017

Розробник: Подосиннікова Г.І., доцент кафедри германської філології
СумДПУ імені А. С. Макаренка, кандидат педагогічних наук, доцент,
Боряк Н.О., ст. викладач кафедри теорії та практики романо-германських мов

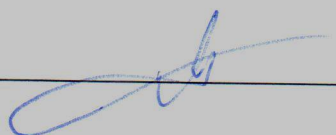
Наскрізна програма практики затверджена на засіданні кафедри теорії та
практики романо-германських мов

Протокол № 1 від «30» серпня 2017 р.

Завідувач кафедри (к.п.н., доц. Солощенко В.М.)

Схвалено вченою радою факультету іноземної та слов'янської філології

Протокол № 1 від «31» серпня 2017 р.

Голова (к.ф.н., доц. Коваленко А.М.)

1. Мета педагогічної практики

Наскрізню програму практики підготовки кваліфікаційного рівня «бакалавр» для спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (французька)) розроблено на базі Положення про проведення практик у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (2017 р.).

Наскрізна програма практик – це основний нормативний та навчально-методичний документ, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця кваліфікаційного рівня «бакалавр» для спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (французька)) регламентує вид, тривалість і терміни проведення практики відповідно до навчального плану, визначає мету, завдання та місце практики у структурно-логічній схемі підготовки фахівця.

Наскрізна програма практики розробляється керівником практики від кафедри теорії та практики романо-германських мов та розглядається на її засіданні. Рекомендована до затвердження наскрізна програма практики погоджується з завідувачем навчальною та виробничою практикою університету, обговорюється науково-методичною комісією факультету і затверджується вченою радою факультету. Наскрізна програма практики підлягає обов'язковому перегляду та перезатвердженню кожні 5 років, а також у випадках внесення змін до неї.

МЕТОЮ педагогічної практики є формування у студентів **фахової професійної компетентності** – сукупності загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього учителя іноземних мов (ІМ) і світової літератури (СЛ) та досягнення програмних результатів навчання, які потребують набуття знань та формування умінь, здатності та готовності:

1) практично здійснювати діяльність із навчання ІМ у середній школі на базі сформованої іншомовної комунікативної компетентності та теоретичних знань, навичок, умінь в галузі методики, педагогіки та психології,

2) практично здійснювати діяльність із навчання СЛ у середній школі на базі сформованої компетентності та теоретичних знань, навичок, умінь в галузі літературознавства, теорії та методики навчання літератури, педагогіки та психології,

3) проводити експериментальні дослідження, які пов'язані з професійною діяльністю вчителя ІМ і СЛ,

4) практично пізнавати закономірності професійної діяльності та оволодівати способами її організації,

5) вирішувати конкретні методичні та науково-дослідні завдання згідно з умовами педагогічного процесу, проводити уроки ІМ і СЛ у ЗЗСО з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності,

6) здійснювати виховну роботу на базі вивчення ІМ,

7) систематично поновлювати свої знання й творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Згідно вимог освітньо-професійної програми підготовки кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальність 014 Середня освіта формування у студентів **фахової професійної компетентності** потребує формування наступних компетентностей.

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність здійснювати аналіз, синтез, оцінювання ситуацію та/або завдання з метою виявляти шляхи для розв’язування та випрацьовувати рішення суперечливих проблем професійної діяльності.

ЗК-2. Здатність використовувати набуті знання й розуміння предметності та професійної області.

ЗК-3. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію рідною та іноземною мовою, мати навички адаптації та роботи в команді.

ЗК-4. Здатність застосовувати досягнення інформаційних та комунікаційних технологій у вирішенні своїх професійних та життєвих завдань.

ЗК-5. Здатність критично осмислювати основні світоглядні теорії й принципи в навчанні та професійній діяльності.

ЗК-6. Здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів професійної етики.

ЗК-7. Здатність раціонально планувати час на виконання професійних обов'язків.

ЗК-8. Здатність генерувати нові ідеї та мотивувати людей на досягнення загальних цілей.

ЗК-9. Здатність цінувати та толерантно сприймати різноманітність думок та мультикультурність.

ЗК-10. Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки й соціального життя, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності.

Виробнича практика пов’язана з формуванням у студента-практиканта наступних **фахових компетентностей (ФК).**

ФК-1. Здатність володіти теорією виховання й навчання, методикою викладання ІМ, сучасними підходами в навчанні ІМ і СЛ, застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК-2. Здатність застосовувати основні знання з галузі педагогіки та психології на практиці; використовувати ефективні способи впливу на школярів, ураховувати їх вікові й психологічні особливості, створювати й

згуртовувати колектив із метою вирішення освітніх завдань та освітніх потреб дітей.

ФК-3. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії ІМ, теорії та історії світової літератури в середніх навчальних закладах, практиці навчання ІМ і СЛ.

ФК-4. Здатність знаходити, використовувати навчальну й наукову інформацію, у тому числі іншомовну, у галузі філології та методики викладання на паперових та електронних носіях.

ФК-5. Здатність самостійно опанувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки та соціальної практики.

ФК-6. Здатність використовувати чотири види мовленнєвої діяльності на базі достатнього обсягу знань із фонетики, граматики, лексики, орфографії, пунктуації та лінгвокраїнознавства.

ФК-7. Здатність володіти системою лінгвістичних знань, що включає в себе знання основних явищ на всіх рівнях мови і її функціональних різновидів.

ФК-8. Здатність орієнтуватися в літературному процесі країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК-9. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК-10. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії на практиці.

ФК-11. Здатність оперативно й доцільно включатись у мовленнєву взаємодію, передбачати результати педагогічного мовлення.

ФК-12. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов та світової літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК-13. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

ФК-14. Здатність орієнтуватись в основних тенденціях, що визначають сучасний стан іншомовної освіти у ЗЗСО, проектувати педагогічну діяльність.

ФК-15. Здатність керувати пізнавальною діяльністю учнів, знаходити найбільш ефективні способи впливу на учнів, ураховувати їх психологічні особливості, створювати і згуртовувати колектив з метою вирішення освітніх завдань.

ФК-16. Здатність здійснювати емоційно-експресивний вплив на учнівську аудиторію.

Під час педагогічної практики студенти-практиканти повинні оволодіти основами професійно-методичних умінь вчителя ІМ і СЛ у зазначеному програмою обсязі. При цьому на першому етапі практики студенти мають спиратися на зразки методичних матеріалів та використовувати настанови керівників практики та учителя; на другому етапі практики студенти-практиканти повинні реалізувати свої професійні вміння в умовах самостійної роботи.

Основні професійно-методичні вміння, якими повинні оволодіти студенти-практиканти, розподіляються на чотири групи: конструктивно-планувальні, комунікативно-навчаючі, організаційні та дослідницькі вміння.

Конструктивно-планувальні вміння:

- 1) складати плани-конспекти окремих уроків та їх серії за темою; визначати конкретні типи мети, завдання та етапи кожного уроку;
- 2) обирати ефективні прийоми досягнення поставленої мети на кожному етапі уроку;
- 3) визначати типи та послідовність виконання вправ у відповідності до етапів оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, а також з урахуванням труднощів навчального матеріалу й рівнем підготовленості учнів;
- 4) використовувати реальні та проектувати навчальні мовленнєві ситуації, а також відповідний їм мовленнєвий матеріал для сприймання, засвоєння та творчого застосування в мовленнєвій діяльності мовних явищ, що вивчаються;
- 5) створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків з ІМ;
- 6) складати план позакласної роботи з ІМ;
- 7) складати план і сценарій позакласного заходу з ІМ.

Комунікативно-навчаючі вміння:

- 1) установлювати й підтримувати засобами ІМ у різних режимах мовленнєві контакти у межах класу, між учителем та класом, тощо;
- 2) адаптувати свій іншомовний мовленнєвий досвід до рівня вимог програми та можливостей і загального розвитку учнів (застосовувати мовні та мовленнєві опори, спрощення, здійснювати перехід від однієї форми говоріння до іншої тощо);
- 3) намічати об'єкти контролю мовленнєвої діяльності учнів з урахуванням вимоги досягнення відносно правильного мовлення та визначати рівень сформованості їх мовленнєвих навичок і умінь; визначати об'єкти контролю мовленнєвої діяльності і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання;
- 4) помічати помилки учнів, усвідомлювати їх характер і використовувати комунікативно-мовленнєвий спосіб виправлення (перепитування, зорова, вербальна та схематична наочність, екстралінгвістичні засоби тощо).

Організаційні вміння:

- 1) організовувати виконання складеного плану; вносити методично виправдані корективи в плани уроків з урахуванням умов навчання;
- 2) забезпечувати мовленнєву діяльність учнів згідно з планом;
- 3) раціонально поєднувати колективні (фронтальні, малогрупові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з цих форм і ступеня навчання;
- 4) проводити навчальні ігри з урахуванням вікових особливостей учнів; проводити рольові ігри, комунікативні симуляції;
- 5) навчити учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи;
- 6) методично грамотно використовувати традиційні наочні посібники та застосовувати аудитивні, візуальні та аудіовізуальні технічні засоби навчання;
- 7) здійснювати різноманітні прийоми активізації мовленнєвої й розумової діяльності учнів з урахуванням їх вікових особливостей;
- 8) проводити позакласний захід ІМ за складеним планом і сценарієм.

Розвиваючо-виховні вміння:

- 1) реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал мовленнєвого матеріалу уроку з ІМ;
- 2) формувати й розвивати на матеріалі ІМ і СЛ інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня, його пізнавальні інтереси;
- 3) вирішувати засобами ІМ і СЛ завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання.

Дослідницькі вміння:

- 1) вивчати ставлення учнів до предмета і виявляти рівень сформованості їх мовленнєвих навичок та вмінь;
- 2) здійснювати методичний аналіз мовного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;
- 3) проводити спостереження та аналіз відвіданих уроків з опорою на схему або вузькоцільове завдання; проводити комплексний аналіз уроків і серій уроків із теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;
- 4) спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід учителів, студентів-практикантів, переносячи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;
- 5) вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, а також удосконалювали свою роботу, використовуючи описані в літературі нові форми й прийоми роботи.

2. Види та зміст педагогічної практики

Освітньо-професійною програмою та навчальним планом підготовки студентів кваліфікаційного рівня «бакалавр» для спеціальності 014 Середня освіта Мова і література (французька) у Сумському державному педагогічному університеті передбачено проходження практики 2 видів: навчальної (2, 3 курси) та виробничої (4 курс).

Навчальна практика є особливою формою навчального процесу, яка забезпечує ознайомлення студентів з особливостями практичної діяльності з обраного фаху, узагальнення, систематизацію та закріплення теоретичних знань, умінь та навичок із циклу дисциплін психолого-педагогічного циклу, формування первинних загально-професійних та спеціальних умінь учителя іноземних мов (ІМ) і світової літератури (СЛ). Вона поділяється на навчальну спеціальну фахову (пропедевтичну) та педагогічну)

Виробнича практика є особливою формою навчального процесу, яка забезпечує оволодіння студентами мінімумом професійно-методичних умінь, необхідним для реалізації основних функцій учителя ІМ і СЛ у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Навчальна педагогічна практика студентів II курсу проводиться у початковій школі закладів загальної середньої освіти.

Мета практики: поєднання теоретичної підготовки студентів з практичним застосуванням набутих вмінь і навичок проведення навчальної та позакласної виховної роботи, порівняльний аналіз педагогічних технологій початкової школи та основної школи з метою усунення труднощів періоду адаптації учнів 5-х класів до навчання в основній школі.

Завдання практики:

- ознайомитися з особливостями роботи школи, реалізацією положень Концепції Нова українська школа (новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, наскрізний процес формування цінностей, педагогіка партнерства), побачити сучасні зміни навчальних програм та підручників з предмету спеціалізації;

- закріпити та поглибити теоретичні знання, отримані в процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка»;

- проаналізувати інноваційні методи навчання, оцінювання навчальних досягнень учнів на основі спостережень уроків з предмету спеціалізації, провести порівняльний аналіз педагогічних технологій початкової школи та основної школи з метою усунення труднощів періоду адаптації учнів 5-х класів до навчання;

- вивчити структуру уроку, проаналізувати її основні елементи: організацію початку уроку, повідомлення теми, мети, плану уроку, мотивацію навчальної роботи учнів, етап засвоєння нових знань і формування умінь, перевірку та оцінку навчальних досягнень учнів, методичне забезпечення домашньої навчальної роботи учнів;

- дослідити план виховної роботи класного керівника, характеристику класу, скласти соціальний паспорт класу та вчитись

ураховувати отримані дані у взаємодії з учнями класу;

– визначити виховну проблему актуальну для віку дітей класу та особливостей конкретного учнівського колективу; обрати тему виховного заходу, розробити зміст, обрати методи виховної роботи, спланувати фронтальну бесіду, провести консультації з класним керівником.

Літня педагогічна практика студентів III курсу здійснюється під час літніх канікул у дитячих оздоровчих закладах. Практика студентів III курсу влітку є складовою частиною програми професійного становлення майбутнього педагога й передбачає формування педагогічної компетентності майбутніх учителів під час роботи у дитячих закладах оздоровлення й відпочинку (ДЗОВ) на посадах вожатого, вихователя, педагога, педагога-організатора, культорганізатора, керівника гуртка тощо. Метою практики є формування компетентності педагога-вихователя у процесі організації та здійснення студентом самостійної діяльності в умовах дитячого закладу оздоровлення й відпочинку, що передбачає набуття й удосконалення загальнопедагогічних і професійних знань, умінь і навичок, ціннісних орієнтацій та досвіду діяльності.

Завданнями літньої педагогічної практики є:

1. Перевірка й поглиблення теоретичних знань. Зокрема, знань про психофізіологічні особливості дітей певного віку, основні напрямки, методи, форми, прийоми виховної роботи, інноваційні технології виховання, особливості організації та здійснення виховного процесу в тимчасовому дитячому колективі, моделювання виховної системи загону тощо.

2. Формування та подальший розвиток загальнопедагогічних умінь і навичок: а) комунікативних (уміння налагоджувати контакт з окремою дитиною та з дитячою групою, вміння створювати позитивний мікроклімат у колективі, коригувати міжособистісні відносини, вміння спиратися й проектувати позитивне в розвитку дитини й колективу, вміння виявляти зацікавленість, повагу, вміння співпрацювати з колегами і співробітниками закладу, батьками, представниками громадськості, тощо); б) організаторських (уміння планувати і організовувати життєдіяльність колективу, вміння організовувати і проводити виховну роботу, в тому числі різні форми виховної діяльності, доцільно використовувати методи, прийоми, стратегії виховання, створювати умови для розвитку кожної особистості та формування колективу, стимулювати розвиток самоврядування); в) рефлексивно-аналітичних (здатність аналізувати й об'єктивно оцінювати власну діяльність, раціонально планувати та коригувати її, підвищувати рівень самоорганізації, вдосконалювати вміння й навички ефективного керівництва власною діяльністю та життєдіяльністю тимчасового дитячого колективу).

3. Формування ціннісних орієнтацій власної виховної діяльності, що передбачає спрямованість інтересів і потреб особистості на певну ієрархію життєвих цінностей. У діяльності педагога одним із провідних засобів по формуванню іншої особистості є його власна. Саме тому проблема моральної

свідомості та цінностей вихователя (морально-етичних норм) є дуже важливою.

4. Серед найважливіших ціннісних орієнтацій особистості концепція нової української визначає патріотизм, колективізм, гуманізм, творчість. Дотримання і демонстрація цих цінностей свідчить про соціальну зрілість самого вихователя й формує орієнтири для його вихованців.

5. Збагачення особистого педагогічного досвіду, розвиток творчих здібностей як сукупності знань, умінь і навичок, набутих у процесі безпосередньої виховної діяльності. Цей процес передбачає перевірку практичною діяльністю своїх педагогічних здібностей і вмінь організовувати й здійснювати виховну роботу з окремою дитиною, дитячим колективом, готовність до пошуку нових креативних рішень і підходів та їх реалізації.

3. Бази проведення педагогічної практики

Практика студентів університету проводиться на базах, які керівники практикою від кафедри теорії та практики романо-германських мов і кафедри педагогіки визначають щорічно за результатами обговорення питання викладачами кафедр та за погодженням із керівником практикою від університету. Базами практики визначають такі ЗЗСО, що мають високий рівень професійно-методичної компетентності та мотивації вчителів, належну матеріально-технічну базу та здатні забезпечити якісне виконання програми практичної підготовки відповідних освітніх рівнів.

Літня педагогічна практика студентів III курсу здійснюється у дитячих оздоровчих закладах. У відповідності до Закону України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» (від 21.05.2009 зі змінами й доповненнями) до таких належать: дитячий заклад санаторного типу; дитячий центр; позаміський заклад оздоровлення та відпочинку; табір з денним перебуванням; дитячий заклад праці та відпочинку; наметове містечко. Для оздоровлення та відпочинку дітей можуть використовуватися санаторно-курортні заклади, пансіонати, бази відпочинку, санаторії-профілакторії, оздоровчі комплекси підприємств, установ та організацій, професійних спілок за умови надання зазначеними закладами послуг з оздоровлення та відпочинку відповідно до державних соціальних стандартів оздоровлення та відпочинку дітей.

Студенти мають право самостійно за узгодженням з кафедрою та адміністрацією факультету пропонувати для себе місце проходження практики у ЗЗСО. У цьому випадку студент повинен подати на розгляд кафедри заяву на проходження практики та лист-згоду з базового закладу, в якому адміністрація бази практики гарантуватиме створення необхідних умов для виконання студентом програми практики.

4. Організація та зміст практики

4.1. Навчальна пропедевтична педагогічна практика студентів II курсу.

Можливі різні варіанти організації навчальної педагогічної практики: 2

тижні (робочий день студентів-практикантів триває 6 годин); по 1 дню протягом 12 тижнів; по 1 дню протягом 6 тижнів та кожний день протягом 1 тижня, притому загальний обсяг практики повинен складати 72 години. З питань змісту діяльності студентів та організації практики проводиться настановча конференція. Звіт студентів, підсумки, результати, шляхи вдосконалення організації практики обговорюються на підсумковій конференції.

Зміст діяльності студентів-практикантів:

I. Ознайомлення з реалізацією головних компонентів Концепції Нової української школи:

- новим змістом освіти, заснованим на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві;
- орієнтацією на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризмом;
- наскрізним процесом виховання, який формує цінності;
- педагогікою, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.

II. Ознайомлення з навчально-виховною роботою школи:

- з основними напрямками роботи закладу освіти, із сучасними технологіями навчання та навчальними програмами шкільних предметів у відповідності до власної спеціалізації;
- з особливостями організації навчально-виховного процесу в початковій та основній школі;
- з устаткуванням, методичним наповненням шкільних кабінетів з навчальних предметів, з роботою музеїв;
- з особливостями співпраці школи, класного керівника з позашкільними установами, дитячими громадськими організаціями, до яких входять і які відвідують учні закріпленого класу.

III. Ознайомлення з науково-дослідницькою роботою вчителів школи:

- з основними напрямками науково-дослідницької роботи вчителів;
- з роботою методичних комісій за предметами спеціалізації;
- з комплексом дослідницьких методик, що застосовуються для вивчення особистості школяра та класного колективу.

IV. Участь у навчально-виховній роботі класу:

- допомога класному керівнику в проведенні позакласної виховної роботи з учнями закріпленого класу та самостійне проведення однієї з форм виховної роботи;
- відпрацювання умінь проведення фронтальної бесіди, інструктажу, організації роботи учнів у групах, змагальних форм виховної роботи;
- проведення дидактичних ігор у позакласній роботі;
- організація раціонального дозвілля, активного відпочинку учнів на перервах;
- вивчення індивідуальних особливостей учнів під керівництвом

психолога.

4.2. Літня педагогічна практика студентів III курсу.

За формою організації і контролю педагогічна практика може бути очною, тобто відбуватися у м. Суми під безпосереднім контролем (поточним та підсумковим) керівників практики від університету, або дистанційною, тобто відбуватися за межами м. Суми. У цьому випадку керівники практики від університету здійснюють підсумковий контроль навчально-виховної діяльності студента-практиканта; поточний контроль якості розроблених планів-конспектів уроків і навчальних посібників здійснюється за можливістю.

Педагогічна практика за межами м. Суми відбувається за заявою студента, лише за узгодженням із керівником практики від кафедри теорії та практики романо-германських мов та згідно з рішенням кафедри.

Тривалість робочого часу студента під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України та іншими законодавчими актами, що встановлюють соціально-трудові відносини, і складає 45 години (1,5 кредити) на тиждень, із яких 30 годин – безпосередня робота на базі практики, 15 годин – самостійна навчальна діяльність за програмою практики. За домовленістю між університетом і базою практики може встановлюватися інша тривалість робочого часу студентів, за умови, якщо це не суперечить вимогам чинного трудового законодавства.

4.3. Педагогічна виробнича практика студентів IV курсу.

Триває 6 тижнів у VIII семестрі. За формою організації і контролю педагогічна практика може бути очною, тобто відбуватися у м. Суми під безпосереднім контролем (поточним та підсумковим) методистів університету, або дистанційною, тобто відбуватися за межами м. Суми. У цьому випадку методисти університету здійснюють підсумковий контроль навчально-виховної діяльності студента-практиканта; поточний контроль якості розроблених планів-конспектів уроків і навчальних посібників здійснюється за можливістю.

Педагогічна практика за межами м. Суми відбувається за заявою студента, лише за узгодженням із керівником практикою від кафедри теорії та практики романо-германських мов та згідно з рішенням кафедри.

Тривалість робочого часу студента під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України та іншими законодавчими актами, що встановлюють соціально-трудові відносини, і складає 45 години (1,5 кредити) на тиждень, із яких 30 годин – безпосередня робота на базі практики, 15 годин – самостійна навчальна діяльність за програмою практики. За домовленістю між університетом і базою практики може встановлюватися інша тривалість робочого часу студентів, за умови, якщо це не суперечить вимогам чинного трудового законодавства.

Зміст педагогічної виробничої практики складається з: 1) змісту навчальної роботи; 2) змісту позакласної роботи; 3) змісту дослідницької роботи.

До **змісту навчальної роботи** студента-практиканта входять такі види діяльності:

- 1) ознайомлення зі специфікою діяльності школи та діяльності вчителів ІМ і СЛ на середньому та старшому ступенях навчання;
- 2) складання тематичного плану уроків на основі планів учителів;
- 3) планування окремих уроків та серій уроків;
- 4) проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних і гігієнічних вимог до уроку;
- 5) відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;
- 6) проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків за схемою;
- 7) проведення психолого-педагогічного аналізу уроку;
- 8) виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- 9) перевірка зошитів учнів;
- 10) проведення додаткових занять із невстигаючими;
- 11) участь у роботі методичного об'єднання вчителів ІМ, у засіданні педагогічної ради школи за результатами педагогічної практики, у підсумкових заходах із педпрактики.

До **змісту позакласної роботи** студента-практиканта входить наступне:

- 1) оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами ІМ;
- 2) вивчення системи роботи вчителя ІМ, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до ІМ;
- 3) спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- 4) планування окремих видів групових та масових форм роботи, які відповідають особливостям навчання у початковій та основній школі, спільно з методистом (учителем) або з опорою на готові зразки;
- 5) підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- 6) відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять студенти.

До **змісту науково-дослідної роботи** входять такі види діяльності:

- 1) проведення тестування учнів із метою виявлення рівня володіння ІМ;
- 2) проведення опитування (анкетування) учнів із метою вивчення особистісної спрямованості та індивідуального стилю вивчення ІМ;
- 3) проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння учнями;
- 4) вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального навчального процесу;
- 5) виступи на методичних семінарах студентів-практикантів;

6) проведення спостережень із метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів у викладанні ІМ;

7) проведення методичних досліджень, необхідних для здійснення діяльності вчителя ІМ.

Під час педагогічної практики мають місце такі **етапи навчально-виховної роботи** студентів-практикантів: початковий, основний і заключний.

На **початковому** етапі педагогічної практики, який триває п'ять днів, студент-практикант здійснює таку діяльність.

1. Бере участь у настановних зборах в університеті та у школі.

2. Знайомиться із класом, вивчає навчальний план, журнал, розклад уроків та ін.

3. Визначає тематику й форми проведення виховних заходів.

4. За допомогою керівника практики обирає тему наукового дослідження, пов'язану з темою курсової роботи з методики навчання ІМ. Приклади тем: "Групові форми роботи на уроці французької мови в 7 класі загальноосвітньої школи", "Технологія проведення мовної гри на змагання в 5 класі школи з поглибленим вивченням іноземної мови".

5. Складає індивідуальний план роботи, подає його на підпис методистові.

6. Відвідує й аналізує уроки вчителів, позакласні заходи, що проводяться вчителями ІМ, класними керівниками, студентами-практикантами.

7. Складає тематичний план серії уроків.

На **основному** етапі практики студент здійснює таку діяльність.

1. За допомогою вчителя та методиста планує та проводить не менше 2 уроків французької та англійської мов на тиждень. Практиканта допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем або методистом.

2. За вказівками вчителя розробляє й виготовляє допоміжні засоби навчання.

3. Відвідує й аналізує уроки: не менше 5 уроків на тиждень, що проводять вчителі ІМ та студенти-практиканти згідно з розкладом відвідувань і взаємовідвідувань.

4. За допомогою вчителя та методиста готує і проводить не менш одного позакласного заходу рідною та ІМ.

5. Відвідує й аналізує позакласні заходи, здійснювані рідною та ІМ, які проводять вчителі, класні керівники та практиканти (не менше двох заходів).

6. Бере участь в методичних семінарах і виступає на них із доповідями.

7. Проводить дослідну роботу за темою курсової роботи.

На **заключному** етапі педагогічної практики, який триває три дні, студент виконує таку роботу.

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики.

2. Вчасно здає стандартно оформлену звітну документацію для перевірки та оцінювання.

3. Бере участь в підсумкових заходах із педагогічної практики.

Методисти з фаху:

- перевіряють документацію, яку подали студенти, виставляють в атестаційний лист оцінку з фаху;
- подають керівникові практикою від кафедри звіт про результати педагогічної практики в групі, а також індивідуальні плани, звіти й атестаційні листи студентів.

5. Відповідальність керівників практики та практикантів.

Відповідальність керівників практики полягає у наступному.

Завідувач кафедри здійснює контроль за організацією і проведенням практики, виконанням програми практик, своєчасним складанням заліків і звітної документації за підсумками практики.

Керівник практики від кафедри здійснює безпосереднє навчально-методичне керівництво виробничою практикою студентів: - складає робочу програму практики; - розробляє методичну документацію з питань практики та надає допомогу викладачам-методистам; - забезпечує організацію і проведення практики зі спеціальності; - узгоджує бази проходження практики з завідувачем навчальною та виробничою практикою університету; - згідно з угодами, укладеними між університетом і базовими закладами та відношеннями щодо проведення практики, проводить розподіл методистів та студентів-практикантів; - готує проект наказу з практики; - забезпечує організацію і проведення настановчих та підсумкових конференцій, захисту результатів практики; - ознайомлює студентів із завданням і змістом, звітністю і критеріями оцінювання результатів практики; - здійснює загальний контроль за виконанням студентами практикантами завдань практики і правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу; - приймає залік із практики і виставляє підсумкову оцінку; - вивчає й узагальнює передовий досвід організації та проведення практики; - подає завідувачу навчальної та виробничої практики звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого вдосконалення та організації її проведення.

Методист з фаху: - бере участь в установчій та підсумковій конференціях на факультеті. На установчій конференції методист ознайомлює студентів із вимогами до організації практики на окремій спеціальності, здійснює організаційну роботу зі студентами. На підсумковій конференції методист характеризує роботу своєї групи, досягнення і недоліки окремих студентів, узагальнює досвід практики; - знайомить студентів із адміністрацією бази практики, керівниками практики, здійснює розподіл студентів, контролює відвідування, роботу та виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу; - проводить методичну роботу зі студентами (затверджує індивідуальні плани, проводить консультації, перевіряє та оцінює конспекти, відвідує та обговорює не менш ніж три заняття); - забезпечує контроль за

проходженням практики студентами групи (у співпраці зі старостами мінігрупи); - відповідає за своєчасну подачу студентами звітної документації відповідальному методисту; - оцінює роботу студентів, виставляє оцінку в атестаційний лист; - подає керівнику практики звіт за підсумками практики.

Студенти університету при проходженні практики зобов'язані: - брати участь у настановчій та підсумковій конференціях із питань організації педпрактики; - одержати до початку практики у керівників практики (методистів з фаху, педагогіки та психології) консультації щодо виконання завдань практики, оформлення всіх необхідних документів; - пройти своєчасно медогляд і отримати допуск на проходження практики; - своєчасно прибути на базу практики; - виконати всі види робіт, передбачені програмою практики; - бути присутнім на базі практики щоденно, протягом 30 годин на тиждень; - суворо дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і розпоряджень адміністрації закладу, де проходить практика; - вчасно оформляти документацію та подавати її на вимогу керівника/методистів практики; - студенти не допускаються до проведення уроку, заходу, іншого виду діяльності без конспекту, сценарію, завізованого учителем, вихователем або методистом; - нести відповідальність за виконану роботу; - на період практики методист з фаху призначає старосту мікрогрупи. У його обов'язки входить облік відвідування студентами бази практики, уроків та інших заходів, ознайомлення їх із завданнями і дорученнями викладачів-керівників тощо; - подати звітну документацію в останні дні проходження практики і протягом перших 10 днів після виробничої і 5 днів після навчальної практик захистити результати практики.

6. Форми контролю та підведення підсумків практики

Формами контролю навчально-виховної діяльності студентів-практикантів є такі:

- індивідуальне відвідування методистом уроків та позакласних заходів, які проводить студент-практикант;
- групове відвідування методистом та студентами-практикантами уроків та позакласних заходів, які проводить студент-практикант;
- поточна перевірка документації, планів-конспектів уроків і наочних посібників, підготовлених студентом-практикантом;
- перевірка виконання індивідуальних і групових методичних завдань;
- перевірка методистом звітної документації студента-практиканта.

Індивідуальні та групові завдання спрямовані на розвиток у студентів під час практики вмінь та навичок самостійного розв'язання виробничих завдань. Виконання одного або кількох індивідуальних завдань активізує діяльність студентів, розширює їхній світогляд, підвищує ініціативу й робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Практиканти отримують індивідуальні або групові завдання від методиста з фаху. Завдання мають бути 1) пов'язані з темою курсової роботи практиканта, 2) вузько спрямовані на розвиток певних вмінь / навичок на конкретному етапі навчання у школі певного типу, 3) практичними та комунікативно спрямованими за характером.

Матеріали, отримані студентом під час виконання індивідуального завдання, використовуються при написанні наукових і науково-практичних робіт методичного характеру.

Групові завдання забезпечують розвиток у практикантів умінь співпраці, а в деяких випадках також умінь публічної презентації результатів проведеного дослідження. Групові завдання можуть мати таку форму: підготувати підгрупу до круглого столу щодо результатів практики, дослідити ефективність використання комунікативних технологій при навчанні певного матеріалу, дослідити проблему інтересу до навчання ІМ та шляхів його підвищення, тощо.

Оцінювання проходження **навчальної пропедевтичної педагогічної практики студентів II курсу** відбувається з використанням таких документаційних форм звітності студентів:

- робочий зошит, у якому відображено зміст і форми діяльності студента в період практики в закріпленому класі, аналіз відвіданих уроків (с. 12–21) та виконання завдань з педагогіки (с. 30–41).
- методична розробка, проведеного студентами позакласного виховного заходу в закріпленому класі, його самоаналіз, фото-, відеозвіт за видами діяльності;
- атестаційний лист, у якому відображається думка про роботу студента у формі оцінки класного керівника, методиста з педагогіки (с. 43).

Підсумковий диференційований залік з педагогічної практики студентів II (III) курсу ставить методист з педагогіки у атестаційний лист та у залікову книжку (розділ “Педагогічна практика”) на основі критеріїв оцінювання, аналізу звітної документації, власних спостережень, оцінки класного керівника та звіту студентів на підсумковій конференції.

Критерії оцінювання навчальної педагогічної практики:

№	Зміст	Бали
1.	Відвідування школи	1 – 5
2.	Робота з класним колективом (оцінюється вчителем-класоводом)	1 – 25
3.	Виховний захід (розробка, проведення, самоаналіз)	1 – 25
4.	Науково-педагогічне дослідження (розробка анкет, проведення анкетування, узагальнення результатів) оцінюється методистом з педагогіки та шкільним психологом	1 – 10
5.	Дидактичні завдання	1 – 25
6.	Оцінка щоденника (зміст, висновки, оформлення)	1 – 10

Оцінювання проходження літньої педагогічної практики проводиться за наявності звітної документації студента, яка містить:

1. Атестаційний лист-характеристику з оцінкою роботи студента за різними напрямками діяльності, підписаний старшим педагогом (вожатим, вихователем) і начальником табору та завірений печаткою.

2. Методичну розробку виховного заходу, оформлену належним чином. Самоаналіз проведеного заходу.

3. Робочий зошит з методики виховної роботи в дитячому оздоровчому закладі.

4. Наочність (загоновий куточок, газета, фото-, відео- матеріали).

Оціночна шкала результатів педпрактики (задовільно-добре-відмінно) за критеріями подається в таблиці:

Вид діяльності	Оцінка
1. Турбота про здоров'я дітей, дотримання техніки безпеки	
2. Підтримка свідомої дисципліни та виконання режиму табору	
3. Робота загонового прес-центру, фіксація пед.спостережень	
4. Участь дітей у художній самодіяльності. Розвиток дитячої творчості	
5. Проведення виховних бесід та дискусій у загоні	
6. Організація рухливих ігор у загоні, підготовка дітей до участі в спортивних змаганнях	
7. Розвиток дитячого самоврядування та формування колективу загону	
8. Організація КТС загону	
9. Участь загону у КТС табору (центру)	
10. Керівництво гуртком, секцією, дитячим театром	
11. Заліковий захід	
12. Загальна оцінка	

Оцінювання проходження **виробничої** практики

На заключному етапі педагогічної практики, тобто протягом тижня з дня закінчення практики, студент виконує таку роботу.

- Готує звітні матеріали з педагогічної практики:
 - індивідуальний план з відмітками методиста про вчасність та якість виконання запланованого;
 - атестаційний лист;
 - звіт про роботу;
 - стандартно оформлені плани-конспекти всіх проведених уроків (мінімум 20 планів-конспектів), з них три плани-конспекти – розгорнуті;
 - розгорнутий аналіз 1 уроку ІМ, проведеного вчителем, та 2 уроків практикантів;
 - методичну розробку виховного заходу ІМ;
 - методичну розробку виховного заходу рідною мовою, підписану

методистом з педагогіки;

- характеристику з місця проходження педпрактики, підписану директором або завучем та скріплену печаткою школи.

2. Здає грамотно й охайно оформлену звітну документацію в картонній папці з наклеєним титульним листом для перевірки та оцінювання.

3. Бере участь в підсумкових заходах з педагогічної практики, науково-практичній конференції тощо.